

МОТИВАЦІЙНА СКЛАДОВА ІНВЕСТУВАННЯ ДОМОГОСПОДАРСТВ

Трансформаційні зміни, які відбувалися упродовж останнього двадцятиліття в Україні, відповідним чином позначилися на адаптації домогосподарств до ринкових відносин. Проте окремі проблеми та недоліки реформ, відсутність цивілізованого ринку інвестицій, належної державної політики щодо формування інвестиційного потенціалу, його гарантування та реалізації негативно позначаються на економічній поведінці домогосподарств та рівні довіри. Фінансова незахищеність інвестицій не дає впевненості потенційно спроможним до інвестування домогосподарствам та робить інвестування досить ризикованим (зокрема, попередня негативна практика стосовно інвестування домогосподарств через фінансових посередників, зокрема участь в іпотечному кредитуванні, втрати банківських вкладів, відсутність дивідендів за простими акціями тощо).

Таким чином, актуалізуються питання зміни діючої моделі інвестування домогосподарств та визначення відповідних механізмів і передумов її реалізації в Україні. У цьому зв'язку важливе наукове і практичне значення має визначення економічної сутності мотиваційної передумови придбання на ринку інвестиційних продуктів та програм.

Критичний аналіз підходів, наведених у науковій літературі, щодо економічної поведінки домогосподарств дає можливість виділити два її види за критерієм сприйняття змін.

До першого виду поведінки, що спостерігається в процесі прийняття рішення про інвестування та придбання інвестиційних програм, віднесено ординарну поведінку, сформовану під впливом існуючих на певній території традицій, фінансової обізнаності тощо. До прихильників першого підходу належить Г. Беккер [1], який у своїй роботі «Економічний підхід до людської поведінки» розкриває результати спостереження за поведінкою людини і визначає типові рішення щодо максимізації вигід. Г. Беккер зазначає, що поведінка є передбачуваною, беручи до уваги рішення домогосподарств щодо витрачання часу на отримання освіти, а також слідування загальноприйнятими звичаям і традиціям щодо шлюбу, розлучення, вибору кар'єри, проведення відпусток та інших аспектів стилю життя тощо. Передбачуваність поведінки домогосподарств дає можливість сформувати стандартні інвестиційні продукти (пенсійні програми, контракти страхування дітей та

інших членів домогосподарства, програми участі домогосподарств у капіталі нефінансових корпорацій, ОВДП та облігації підприємств та інші програми, які передбачають одержання доходу).

Дж.М. Кейнс у роботі «Загальна теорія зайнятості, відсотка і грошей» [2] визначив такі основні психологічні та ділові мотиви:

- створення резерву на випадок непередбачених обставин (застережний);

- забезпечення майбутнього (мотив життєвого циклу);

- забезпечення доходів у вигляді процента і використання ефекту зростання вартості майна, оскільки більшому реальному споживанню у майбутньому віддають перевагу над меншим поточним споживанням (мотив міжчасового заміщення);

- можливість збільшувати свої видатки у майбутньому (мотив очікування поліпшення);

- формування почуття незалежності і свободи дій (мотив незалежності);

- можливість здійснювати ризикові ділові операції (мотив підприємництва);

- залишити спадок (мотив спадку);

- формування почуття скнарості (мотив жадібності).

До другого виду економічної поведінки домогосподарств віднесено ірраціональну поведінку, що ґрунтується під впливом економічної колективної паніки та економічних шоків. Прикладом цього може бути поведінка населення, спрямована на придбання іноземної валюти у передкризових очікуваннях, або зменшення споживання та нарощення заощаджень без подальшого їхнього інвестування у період кризи для домогосподарств з високим рівнем доходів; збільшення рівня споживання продуктів харчування, порівняно з іншими витратами, витрачання заощаджень на поточні потреби – для домогосподарств, що мають доходи на рівні прожиткового мінімуму.

Таким чином, ординарна (звичайна) поведінка домогосподарств в умовах кризи або значних коливань на фінансових ринках, пов'язаних з економічними шоками, спонукає їх до ірраціональної поведінки.

Насамкінець відмітимо, що реалізація мотивів обмежується існуванням значних ризиків процесу інвестування. Відсутність державних гарантій не спонукає домогосподарства здійснювати інвестиції. Тому інші фінансові важелі стимулювання заощаджень (податки, норми і нормативи у цій сфері) є недостатньо дієвими. Роль держави у формуванні мотиваційної складової інвестування домогосподарств має полягати насамперед у наданні державних гарантій та удосконаленні існуючих і формуванні нових інститутів розвитку, що також будуть підтримкою і запорукою довіри домогосподарств.

Література:

1. Becker G. The Economic Approach to Human Behavior / G. Becker // University of Chicago Press, 1978. – 320 p.
2. Кейнс Дж.М. Общая теория занятости, процента и денег / Дж.М. Кейнс. – Пер. с англ. – М.: Экономика, 1978. – 496 с.

Уляницька Вікторія

Студентка групи ФУМм-21

Науковий керівник – к.е.н., доцент Квасниця О.В.

ДЕРЖАВНИЙ БОРГ УКРАЇНИ: ОПТИМІЗАЦІЯ СТРУКТУРИ ТА УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ

Економічна ситуація, що склалась в Україні, характеризується загрозливим зростанням боргового навантаження, що є одним з базових факторів гальмування розвитку економіки країни. В умовах невизначеності напрямків боргової політики, відсутності цілісної системи законодавчого регулювання порядку утворення, обслуговування і погашення державного боргу останніми роками в Україні спостерігається стрімке нагромадження його обсягів.

Загрозливі тенденції в борговій сфері впродовж останніх декількох років посилюються внаслідок ескалації політичних кризових явищ на тлі продовження воєнного конфлікту на сході країни, продовження економічної рецесії, накопичення проблем з функціонуванням фінансової системи в умовах зниження кредитних рейтингів України, підвищення соціального напруження в суспільстві.

В сучасних умовах нестабільності глобальних фінансових ринків та одночасно зростаючих потреб країн у дефіцитному фінансуванні об'єктивною вимогою часу є перегляд існуючої практики управління державним боргом і трансформація цього процесу на якісно новий рівень. Як переконує світова практика, ключовими факторами в реалізації цього завдання є створення дієвого механізму управління державним боргом, що передбачає використання сучасних технологій та методів управління, застосування інструментів і важелів, націлених на мінімізацію ризиків і негативних наслідків державних запозичень та підвищення ефективності стратегічного управління державним боргом. Зокрема, необхідно особливу увагу акцентувати на таких трьох критеріях політики управління державним боргом, наведених в порядку їх пріоритетності: управління ризиками державного боргу; визначення середньозваженого терміну погашення боргових зобов'язань держави та управління ліквідністю [2, с. 10].